

تفسیر سوره قدر

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره قدر یکی از سوره های مکی در قرآن کریم است که نود و هفتمین سوره با ۵ آیه در جزء سی است. این سوره عظیم الشان در شب قدر بر قلب مبارک پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) نازل شده است که به عظمت این شب اشاره می کند، زیرا شب قدر دارای ارزشی بهتر و برتر از هزار ماه در سال است. در این سوره با فضیلت، از اندازه گیری و مقدرات در ماه رمضان و نیز به زمین آمدن فرشتگان آسمانی و نزول قرآن در شب قدر بر قلب رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سخن گفته شده است، به همین دلیل سوره قدر نام دارد. خواندن سوره قدر در نمازهای یومیه، روزهای جمعه و همچنین در ماه مبارک رمضان بسیار توصیه شده است، زیرا دارای فضیلت های بی شماری است. اهمیت و تشویق به قرائت این سوره نشان می دهد که فضایل بی شمار سوره قدر برای کسی است که آن را بخواند و پی به حقیقت آن ببرد و همچنین به آن عمل کند.

اما حقیقت سوره قدر چیست؟

قال الصادق (عليه السلام) - اللَّيْلَةُ فَاطِمَةُ (سلام الله عليها) وَ الْقَدَرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ (سلام الله عليها) حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدَرِ وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ (سلام الله عليها) لِأَنَّ الْخَلْقَ قُطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا امام صادق (عليه السلام) در بیان حقیقت شب قدر می فرماید: منظور از لیلۀ فاطمه (سلام الله عليها)، و منظور از القدر خداوند است، پس هرکه فاطمه (سلام الله عليها) را به واقع بشناسد لیلۀ القدر را درک کرده است، و همانا او را فاطمه نامیدند چون مردمان از کسب معرفت واقعی نسبت به وی عاجز هستند.

تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱۸، ص ۲۴۸ بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۶۵ / فرات الکوفی، ص ۵۸۱

طبق این کلام نورانی امام صادق علیه السلام، حقیقت شب قدر مربوط به وجود نورانی حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها هست. در ادامه به بیان وجوه شباهتهای حضرت زهرا سلام الله علیها با مفاهیم سوره مبارکه قدر میپردازیم:

انا انزلناه فی لیلۃ القدر:

همچنان که شب قدر، ظرف زمانی نزول قرآن کریم است، حضرت فاطمه نیز ام الائمه و علت وجود ائمه یازده گانه، او صیای رسول خدا می باشد و ذریه پیامبر تا قیامت از نسل حضرت فاطمه هستند. بنابراین همچنان که شب قدر، ظرف نزول «قرآن صامت» می باشد، وجود حضرت زهرا(س) نیز علت خلقت یازده «قرآن ناطق» و امامان معصوم می باشد.

و ما ادريک ما لیلۃ القدر:

مجهولیت شب قدر نیز یکی دیگر از وجوه شباهت می باشد. عظمت ابعاد وجودی و درجات تقرب و سلوک الی الله حضرت فاطمه زهرا آنقدر زیاد است که از عمق آن بی خبریم، علاوه بر آن تاریخ شهادت و بالاخص مزار ایشان برای ما مجهول می باشد. همان گونه که عظمت شب قدر برای انسان ها پنهان است، قدر و منزلت فاطمه نیز برای مردم ناشناخته مانده است.

لیلۃ القدر خیر من الف شهر:

خیر کثیر کوثر که ادامه ی نسل نبوت تا قیام قیامت از دامن مطهر حضرت زهرا است، با خیر و برکت شب قدر که به تنهایی از هزار ماه برتر است، مقایسه شده است.

تنزل الملائكة والروح فيها:

از نظر روایات اسلامی، مسلّم است که فرشته وحی، جبرئیل امین بر حضرت فاطمه زهرا علیها السلام نازل می‌شده و مصحف فاطمه یکی از معجزات و کرامات بی بدیل حضرت زهرا سلام الله علیها می‌باشد. همچنین، فعل مضارع «تنزل» دلالت بر تکرار و بقاء «لیلۃ‌القدر» تا قیامت دارد، همچنان که طبق حدیث ثقلین، امامت ائمه تا قیامت پابرجاست و هرکس، نزول پیوسته فرشتگان و روح را در شب قدر بپذیرد، ناگزیر باید وجود امام زمان علیه السلام که ولی امر زمان است را نیز بپذیرد چرا که در زمان امامت حضرت حجت بن الحسن سلام الله علیه، مقدرات در شب قدر به وجود مقدس حضرت مهدی عجل الله فرجه نازل می‌شود. از اینرو، در منابع حدیثی شیعه نقل شده است که: فرشتگان و روح القدس در شب قدر بر امام عصر (عجل الله فرجه) نازل می‌شوند و آنچه را از مقدرات سالانه نوشته شده است، به ایشان تقدیم می‌دارند؛ بنابراین همچنان که شب قدر تا قیامت باقی است، ولایت حجت خداوند نیز تا قیامت استمرار دارد و کسی شب قدر را درک خواهد کرد که به معرفت امام عصر ایمان داشته باشد.

من کل امر

همچنان که در شب قدر تمام امور و حوادث سال شخص، مقدر می‌شود، در کتاب منسوب به حضرت زهرا به نام مصحف فاطمه علیها السلام نیز تمام اخبار، حوادث و پیشامدهای خاندان امامت و مسلمین از گذشته و آینده، مشخص است و مقدر شده است.

سلام:

همچنان که شب قدر، سراسر سلام، آرامش و امنیت است، حضرت فاطمه، ام المومنین نیز تمام وجودش، مظهر لطف و رحمت الهی است. او حوراء انسیه‌ای است که همه خیر و برکت و نور و جمال دنیا و آخرت را با هم داراست.

سلام هی حتی مطلع الفجر:

همچنان که انتهای شب قدر، طلوع فجر و صبح صادق است، انتهای امامت از دامن پاک حضرت فاطمه علیها السلام نیز صبح ولایت است که یوسف زهرا، فرزند طور والعدایات، فرزند یس والذاریات، مهدی موعود (ارواحنا لتراب مقدمه الفداء) ظهور کرده و شب تاریک ظلمتکده جهان را به صبح هدایت و رستگاری دلالت خواهد نمود. مطلع الفجر اسلام، مهدی موعود (عجل الله فرجه) است. ظهوری که طبق آیات و روایات سراسر نور و رحمت و مهربانی ست. علم و عدالت و ثروت و امنیت و هدایت در سایه حکومت الهی در زمان ظهور در تمام جهان هستی گسترده می‌شود و طبق کلام امیرالمؤمنین علیه السلام در خطبه صد نهج البلاغه: در زمان ظهور، نعمت‌ها بر انسان‌ها کامل شده و به همه آرزوهایشان می‌رسند.

بنابراین، طبق روایت امام صادق در تفسیر فرات کوفی، «لیلۃ‌القدر»، از حضرت فاطمه، آغاز می‌شود و به «مطلع فجر» یعنی امام عصر و ظهور قائم (عجل الله فرجه) ختم می‌شود. از اینرو، امام سجاد علیه السلام فرموده اند: ای شیعیان و پیروان امامت، با سوره «انا انزلناه فی لیلۃ‌القدر» با مخالفین امامت، اتمام حجت کنید تا کامیاب و پیروز شوید، به خدا که آن سوره (سوره قدر)، پس از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله، حجت خدای تبارک و تعالی است.